

**BỘ GIÁO DỤC
VÀ ĐÀO TẠO**

**HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ-HÀNH CHÍNH
QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH**

HỌC VIỆN HÀNH CHÍNH

Phan Huy Hùng

**QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC THEO HƯỚNG ĐẢM BẢO
SỰ TỰ CHỦ, TỰ CHỊU TRÁCH NHIỆM
CỦA CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC Ở VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIÊN SĨ QUẢN LÝ HÀNH CHÍNH CÔNG

Hà Nội - 2009

**BỘ GIÁO DỤC
VÀ ĐÀO TẠO**

**HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ-HÀNH CHÍNH
QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH**

HỌC VIỆN HÀNH CHÍNH

Phan Huy Hùng

**QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC THEO HƯỚNG ĐẢM BẢO
SỰ TỰ CHỦ, TỰ CHỊU TRÁCH NHIỆM
CỦA CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC Ở VIỆT NAM**

Chuyên ngành: Quản lý hành chính công

Mã số : 62 34 82 01

LUẬN ÁN TIÊN SĨ QUẢN LÝ HÀNH CHÍNH CÔNG

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

1. GS.TS Phạm Hồng Thái
2. TS Phạm Quang Huy

Hà Nội - 2009

LỜI CAM ĐOAN

Tôi cam đoan luận án “Quản lý nhà nước theo hướng đảm bảo sự tự chủ, tự chịu trách nhiệm của các trường đại học ở Việt Nam” là công trình nghiên cứu của tôi. Các nội dung nghiên cứu và kết quả được trình bày trong luận án là trung thực và chưa từng được công bố.

Hà Nội, ngày tháng năm

Tác giả luận án

Phan Huy Hùng

MỤC LỤC

Trang phụ bìa	1
Lời cam đoan	2
Mục lục	3
Danh mục các ký hiệu, các chữ viết tắt	6
Danh mục các bảng	7
Danh mục các hình vẽ, đồ thị	8
MỞ ĐẦU	9
1. Lý do chọn đề tài	9
2. Mục tiêu và nhiệm vụ nghiên cứu	11
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	12
4. Phương pháp nghiên cứu	13
5. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của luận án	14
6. Kết cấu của luận án	14
TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU	15
1. Nghiên cứu trong nước	15
2. Nghiên cứu ngoài nước	18
Chương 1- NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN CỦA QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ GIÁO DỤC ĐẠI HỌC VÀ TỰ CHỦ ĐẠI HỌC	23
1.1. Tự chủ và trách nhiệm xã hội của trường đại học	23
1.1.1. Quan niệm trường đại học và sự phân cấp về thẩm quyền	26
1.1.2. Tự chủ của trường đại học	30
1.1.3. Tự chịu trách nhiệm và trách nhiệm xã hội của trường đại học	31
1.1.4. Điều kiện và sự cân bằng tự chủ, tự chịu trách nhiệm	34
1.2. Quản lý nhà nước về giáo dục đại học đảm bảo tự chủ, tự chịu trách nhiệm của trường đại học	34
1.2.1. Khái niệm và bản chất quản lý nhà nước về giáo dục đại học đảm bảo tự chủ, tự chịu trách nhiệm của trường đại học	39
1.2.2. Sự cần thiết phải quản lý nhà nước về giáo dục đại học theo hướng đảm bảo tự chủ, tự chịu trách nhiệm của trường đại học	42
1.2.3. Nội dung và phương thức quản lý nhà nước về giáo dục đại học theo hướng đảm bảo tự chủ, tự chịu trách nhiệm của trường đại học	62
	65

1.2.4. Các mô hình quản lý nhà nước về giáo dục đại học	
1.3. Kinh nghiệm một số nước trong quản lý nhà nước về giáo dục đại học	65
1.3.1. Kinh nghiệm quản lý nhà nước về giáo dục đại học bảo đảm tự chủ, trách nhiệm xã hội của trường đại học một số nước	71 74
1.3.2. Bài học kinh nghiệm quản lý nhà nước tăng cường tự chủ và trách nhiệm xã hội của trường đại học	
<i>Kết luận Chương 1</i>	
Chương 2- QUYỀN TỰ CHỦ, TỰ CHỊU TRÁCH NHIỆM CỦA TRƯỜNG ĐẠI HỌC VÀ QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ GIÁO DỤC ĐẠI HỌC Ở VIỆT NAM HIỆN NAY	76
2.1. Quyền tự chủ và tự chịu trách nhiệm của trường đại học ở Việt Nam	76 76
2.1.1. Quyền tự chủ của trường đại học	81
2.1.2. Tự chịu trách nhiệm của trường đại học	85
2.1.3. Địa vị pháp lý của các trường đại học công lập	88
2.2. Quản lý nhà nước về giáo dục đại học ở Việt Nam hiện nay	88
2.2.1. Tình hình quản lý phát triển giáo dục đại học	
2.2.2. Nội dung, cơ cấu tổ chức và thẩm quyền quản lý nhà nước về giáo dục đại học	93
2.3. Thực trạng bảo đảm của nhà nước đối với giáo dục đại học ở Việt Nam hiện nay	103 103
2.3.1. Bảo đảm của Nhà nước về tự chủ nhà trường	115
2.3.2. Bảo đảm của Nhà nước đối với tự chịu trách nhiệm	
2.3.3. Nguyên nhân và hệ quả của những tồn tại trong quản lý nhà nước đảm bảo tự chủ, tự chịu trách nhiệm của trường đại học	126 129
<i>Kết luận Chương 2</i>	
Chương 3- NHỮNG GIẢI PHÁP ĐỔI MỚI QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC BẢO ĐẢM SỰ TỰ CHỦ, TỰ CHỊU TRÁCH NHIỆM CỦA TRƯỜNG ĐẠI HỌC	131
3.1. Đổi mới nhận thức về vai trò của Nhà nước, vai trò và địa vị pháp lý của trường đại học, vai trò của thị trường định hướng XHCN	131 131
3.1.1. Đổi mới nhận thức về vai trò của Nhà nước	
3.1.2. Đổi mới nhận thức về vai trò và địa vị pháp lý của trường đại học công	135 139
3.1.3. Đổi mới nhận thức về vai trò của thị trường định hướng	

XHCN	141
3.2. Đổi mới cơ cấu tổ chức và thẩm quyền quản lý nhà nước về giáo dục đại học	141
3.2.1. Mô hình quản lý nhà nước về giáo dục đại học bảo đảm tự chủ, tự chịu trách nhiệm	150
3.2.2. Xoá cơ chế chủ quản, tách bạch giữa quản lý nhà nước và quản lý của Nhà nước với tư cách chủ sở hữu, xây dựng các tổ chức đệm	153
3.2.3. Phân định chức năng quản lý nhà nước và chức năng cung cấp dịch vụ giáo dục đại học	154
3.3. Hoàn thiện thể chế và chính sách bảo đảm tự chủ, tự chịu trách nhiệm của trường đại học	155
3.3.1. Xác lập tầm nhìn và chiến lược; quy định việc phối hợp và phân cấp quản lý, cung cấp dịch vụ, chuyển đổi sở hữu và tham gia giám sát và đánh giá trong giáo dục đại học	157
3.3.2. Xây dựng và ban hành luật giáo dục đại học, luật giảng viên và các chính sách bảo đảm sự công bằng, hiệu quả và chất lượng.	161
3.3.3. Xây dựng thể chế và chính sách đảm bảo sự can thiệp phù hợp, hạn chế trao quyền mang tính đặc quyền, tự chủ về học thuật, tài trợ công tích cực, thành lập trường đạt yêu cầu chất lượng, và trách nhiệm lãnh đạo.	165 165 168
3.4. Đổi mới quản lý nhà nước về giáo dục đại học đối với chương trình, tuyển sinh, văn bằng và giảng viên	170
3.4.1. Đổi mới quản lý nhà nước về chương trình, tuyển sinh và văn bằng	174
3.4.2. Đổi mới quản lý nhà nước về giáo dục đại học đối với giảng viên	177
3.5. Đổi mới quản lý nhà nước về tài chính giáo dục đại học	
3.5.1. Đổi mới chính sách tài chính giáo dục đại học	177
3.5.2. Đổi mới phương thức quản lý tài chính, tách bạch giữa quản lý nhà nước và quản lý của Nhà nước với tư cách là chủ sở hữu	179 184
3.6. Tăng cường chức năng kiểm soát nhà nước nhằm bảo đảm trách nhiệm xã hội của trường đại học được thực hiện	185
3.6.1. Đổi mới nhận thức và hoàn thiện thể chế, chính sách bảo đảm trách nhiệm xã hội của trường đại học	
3.6.2. Xây dựng khung bảo đảm trách nhiệm xã hội	

3.6.3. Đổi mới hoạt động kiểm soát và giám sát nhà nước về tài chính

Kết luận Chương 3

KẾT LUẬN	187
DANH MỤC CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ	191
TÀI LIỆU THAM KHẢO	192
PHỤ LỤC	198

DANH MỤC KÝ HIỆU CÁC CHỮ VIẾT TẮT

CNH-HĐH	Công nghiệp hoá-Hiện đại hoá
GATS	General Agreement on Trade in Services (Hiệp định chung về thương mại trong dịch vụ)
GD&ĐT	Giáo dục và Đào tạo
GDDH	Giáo dục đại học
HE	Higher education (Giáo dục đại học)
KTTT	Kinh tế thị trường
KT-XH	Kinh tế-Xã hội
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development (Tổ chức Hợp tác và Phát triển Kinh tế)
QLNN	Quản lý nhà nước
TĐH	Trường đại học
TW	Trung ương
UNESCO	United Nation Education Science Culture Organization (Tổ chức văn hoá-khoa học-giáo dục Liên hợp quốc)
XHCN	Xã hội chủ nghĩa
WB	The World Bank (Ngân hàng Thế giới)
WTO	World Trade Organization (Tổ chức thương mại thế giới)

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1: Cách thức phân cấp thẩm quyền ở các quốc gia	25
Bảng 1.2: Tự chủ và tự chịu trách nhiệm (a)	27
Bảng 1.3: Bốn mô hình từ kiểm soát đến tự chủ	28
Bảng 1.4: Bảo đảm tự chủ, tự chịu trách nhiệm	36
Bảng 1.5: Đặc điểm quản lý nhà nước về giáo dục đại học đảm bảo tự chủ, tự chịu trách nhiệm của trường đại học	38
Bảng 1.6: Vị trí có thể có của các chức năng quản lý chủ yếu	53
Bảng 1.7: Bảo đảm tự chủ, tự chịu trách nhiệm tài chính	57
Bảng 1.8: Các công cụ của trách nhiệm xã hội	59
Bảng 2.1: Tự chủ, tự chịu trách nhiệm và quản lý nhà nước về GDĐH	87
Bảng 2.2: Quy mô trường đại học, sinh viên và giảng viên từ năm học 2004-2005 đến năm học 2008-2009	89
Bảng 2.3: So sánh đặc điểm quản lý nhà nước về giáo dục đại học trước và từ sau Đổi mới	92
Bảng 2.4: Thẩm quyền quyết định đối với một số nội dung quản lý của trường đại học công lập	98
Bảng 2.5: Quản lý nhà nước về giáo dục đại học	99
Bảng 2.6: Quản lý chủ quản các trường đại học năm học (1997-1998) và năm học (2006-2007)	102
Bảng 2.7: Tự chủ và tự chịu trách nhiệm (b)	107
Bảng 2.8: Chi ngân sách nhà nước cho GD&ĐT và giáo dục đại học	109
Bảng 2.9: Tự chủ, tự chịu trách nhiệm và tài trợ công	112
Bảng 2.10: Đảm bảo chất lượng giáo dục đại học	121
Bảng 2.11: Sinh viên tốt nghiệp đại học cần đào tạo lại	122
Bảng 2.12: Thí sinh trúng tuyển đại học, cao đẳng theo cơ cấu xã hội năm 2006-2008	123
Bảng 3.1: Một số chỉ số phát triển GDĐH Việt Nam đến năm 2020	135
Bảng 3.2: Tầm nhìn về quản lý giáo dục đại học (a)	137
Bảng 3.3: Quan niệm quản lý nhà nước về giáo dục đại học bảo đảm tự chủ, tự chịu trách nhiệm của trường đại học công	141
Bảng 3.4: Tầm nhìn về quản lý giáo dục đại học (b)	148

DANH MỤC CÁC HÌNH VẼ, ĐỒ THỊ

Hình 1.1: Chu trình tài trợ cho các trường đại học	46
Hình 2.1: Quyền tự chủ của các loại hình trường đại học	80
Hình 2.2: Trường đại học thành lập mới giai đoạn 2003-2007	118
Hình 2.3: Quản lý chất lượng giáo dục đại học và định hướng cải thiện	120
Hình 3.1: Mô hình bảo đảm tự chủ, tự chịu trách nhiệm	143